

Kuhmon kaupungin toimivalta poikkeusoloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa

Khall 07.07.2026 § 158
499/00.02.01/2026

Valmistelija Hallintojohtaja Kyllönen Pinja, puh.044 7255223

Sisäministeriö ja valtiovarainministeriö ovat lähettäneet kunnille suosituskirjeen, missä kehoitetaan läpikäymään kunnan toimintamallit. Suositukset on laadittu yhteistyössä valtionhallinnon, pelastustoimen sekä Kuntaliiton kanssa. Myös Kuntaliitto on päivittänyt omat ohjeistuksensa kunnille varautumisen osalta. Näiden ohjeistusten pohjalta myös Kuhmon toimintamalleja on syytä päivittää.

Kuhmon kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 18.05.2020 §14 hyväksynyt hallintosääntöön liitteen *Kuhmon kaupungin häiriö- ja poikkeusolojen hallintosääntö*. Tämän asian liitteenä oleva *Kuhmon kaupungin toimivalta poikkeusoloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa* korvaa tämän aiemman liitteen ja se lisätään liitteeksi kaupungin voimassa olevaan hallintosääntöön. Liitettä sovelletaan häiriötilanteissa ja valmiuslaissa määritellyissä poikkeusoloissa sekä niihin valmistautumisessa.

Näillä hallintosäännön liitteen määräyksillä määrätään kuntalain 90 §:n 3 momentin toimivaltuuksista poikkeusoloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa. Poikkeusoloilla tarkoitetaan valmiuslain (1552/2011) 3 §:ssä lueteltuja yhteiskuntaan kohdistuvia erityisen vakavia uhkia. Poikkeusolot todetaan valmiuslain 6 §:ssä säädetyllä tavalla. Normaaliolojen häiriötilanteilla tarkoitetaan poikkeusoloja lievempiä tilanteita, joihin reagoiminen voi edellyttää esimerkiksi nopeampaa päätöksentekoa ja välttämättömän päätöksenteon turvaamista.

Kuntalain 90 §:n 3 momentti edellyttää, että hallintosäännössä annetaan tarpeelliset määräykset hallinnon ja toiminnan järjestämisestä, päätöksenteko- ja hallintomenettelystä sekä valtuuston toiminnasta poikkeusoloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa. Normaalioloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa pääsääntönä on, että esiintyvät uhat voidaan torjua viranomaisien säännönmukaisesti toimivaltuuksin ja voimavaroin. Poikkeusolojen toimivaltuuksista säädetään valmiuslain osassa II. Kyseisten säännösten soveltamisen aloittamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella. On huomioitava, että poikkeusoloissa valmiuslain toisen osan jokainen kohta täytyy ottaa käyttöön valtioneuvoston erillisellä asetuksella. Valmiuslakia ei voida siis soveltaa normaalioloissa eikä normaaliolojen häiriötilanteissa. Sääntely kuitenkin määrittää velvollisuuden varautua myös poikkeusoloja varten (varautumisvelvollisuus). Valmiuslain 12 §:n mukaisesti kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa.

Kaikissa kunnissa tulee arvioida ennakoon erilaisten poikkeuksellisten tilanteiden vaikutuksia hallintoon ja päätöksentekoon. On huomioitava, että hallintosäännön määräyksillä voidaan delegoida vain toimivaltaa, jota ei ole laissa määrätty päätettäväksi viranomaiselle tai toimielimelle. Hallintosäännön määräyksillä ei poiketa kuntalain 91 §:n sääntelystä. Poikkeavista toimivaltuuksista

säättäminen hallintosäännössä ei tuo tähän muutosta, eli kysymys on ainoastaan hallintosäännön delegointisäännösten muuttamisesta poikkeusoloissa tai normaaliolojen häiriötilanteissa.

Normaaliolojen häiriötilanteiden ja poikkeuksellisia toimivaltuuksia edellyttävien poikkeusolojen raja ei toiminnallisten vaatimusten näkökulmasta ole selkeästi määritettävissä. Kaupungissa pitää ottaa hallintosäantöön määräyksiä, joilla varmistetaan päätöksenteon ja hallinnon jatkuvuus kaikissa turvallisuustilanteissa.

Normaalista poikkeavaa toimivaltaa tulee käyttää mahdollisimman vähän, ja myös poikkeusoloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa huolehditaan päätöksenteon avoimuudesta, demokratian toteutumisesta ja toimivaltasäännöksistä.

Kaupungin harkintavallassa on päättää, milloin käsillä on normaaliolojen häiriötilanne. Hallintosäännössä määritellään, milloin poikkeavat hallintosäntömääräykset tulevat sovellettaviksi. Tällaisia erityisiä syitä voivat olla esimerkiksi:

- henkeen ja terveyteen kohdistuvat uhat
- elintärkeiden palveluiden keskeytymiseen, talouteen, kiinteistöihin, muuhun omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvat uhat, jotka aiheuttavat välittömän vaaran tai muun vakavan toiminnallisen tai taloudellisen riskin.

Olennaista poikkeavan toimivallan tarpeelle on, että vallitsevassa tilanteessa tarvitaan päätöksentekoa, johon tavanomaisilla hallintokäytänteillä ei kyetä riittävällä tavalla vastaamaan.

Tässä päivitetystä, hallintosäännön aiemman *Kuhmon kaupungin häiriö- ja poikkeusolojen hallintosäntö* liitteen korvaavassa liitteessä *Kuhmon kaupungin toimivalta poikkeusoloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa* on määräykset toimivallan delegoinnista niihin tilanteisiin, joissa kaupungin järjestämisvastuulla olevaan toimintaan kohdistuu sellainen riski tai uhka, että normaalista toimivallasta poikkeamiselle on välttämätön syy ja joihin kaupungin tavanomaisilla hallintokäytänteillä ei kyetä riittävällä tavalla vastaamaan. Normaalista toimivallasta poikkeavalla päätösvalalla voidaan tehdä päätöksiä, jotka ovat välttämättömiä palveluiden turvaamiseksi ja tilanteen saattamiseksi normaaliksi. Päätösvaltaa käytetään vain sen verran kuin välttämätön syy edellyttää.

Tässä liitteessä tarkoitetussa päätöksenteossa käytetään laissa kaupungille säädettyä päätösvaltaa, jota valtuusto voi hallintosäännössä siirtää kaupungin muille toimielimille, viranhaltijoille ja luottamushenkilöille. Jos laissa on määrätty päätösvalta tietylle kaupungin viranomaiselle, hallintosäännössä ei voida määrätä päätösvaltaa toisin. Tätä liitettä sovelletaan ensisijaisena hallintosäännön muihin lukuihin nähden. Liitteen päätösvalta koskee kertaluontoisia päätöksiä ja toistaiseksi voimassa olevia päätöksiä, jotka on tehtävä normaaliolojen häiriötilanteissa kiireellisesti. Toistaiseksi voimassa olevat päätökset viedään hallintosäännön mukaisessa järjestyksessä toimivaltaisen viranomaisen arvioitavaksi ja vahvistettavaksi.

Vaikka päätösvalta perustuu liitteen poikkeusmääräyksiin, päätöksenteko muuten tapahtuu samoin menettelyin kuin normaaliin toimivaltaan perustuva päätöksenteko.

Kaupunginjohtaja ja palvelualuejohtajat voivat tämän liitteen nojalla tehdä tilanteen kannalta välttämättömät päätökset. Ne täytyy tehdä välittömästi. Kaupunginhallituksen kannanoton jälkeen normaalista toimivallasta poikkeava päätöksentekovalta perustuu kaupunginhallituksen liitteen nojalla tekemään päätökseen.

Myös poikkeusoloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa toimielimen päätöksistä tulee ilmoittaa ylemmälle viranomaiselle, vaikkei otto-oikeus olisikaan käytettävissä.

Kaupungin päätöksentekoa voidaan poikkeusoloissa myös nopeuttaa, ja poiketa esimerkiksi kokouksen koollekutsumisen määräajoista.

Esittelijä vs. kaupunginjohtaja

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää esittää kaupunginvaltuustolle liitteen Kuhmon kaupungin toimivalta poikkeusoloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa mukaisen lisäyksen hallintosääntöön. Lisäyksestä tulee Kuhmon kaupungin hallintosäännön liite ja se korvaa samalla aiemman liitteen Kuhmon kaupungin häiriö- ja poikkeusolojen hallintosääntö.

Päätös Kaupunginhallitus yksimielisesti hyväksyi vs. kaupunginjohtajan päätösehdotuksen.